

36 ÅR MED...

Lolland Rundt

160 km • 300 km • 360 km på 3 dage

Eventyr rute for voksne og børn

Rute
beskrivelse

Velkommen til Lolland Rundt 2018

Folkecykelløbet Lolland Rundt byder dig velkommen til Lolland og til en af sommerens allerbedste cykeloplevelser.

Der er korte og lange ruter, som mødes flere gange dagligt. Hver gang ruterne mødes, kan du vælge, hvilken rute du har lyst til at køre, indtil ruterne mødes næste gang.

Og så er der Eventyrruten for familier med børn. På ruten er der konkurrencer, spændende viden og oplevelser for børn med forældre/bedsteforældre.

I år er der desuden en guidet cukeltur på Nordlolland om lørdagen.

Turen startes hver dag fra Sakskøbing, hvor der er gode overnatningsmulighe-

der i Sakskøbing Sportscenter, på Ellekildeskolen, eller på campingpladser og vandrerhjem i nærheden.

Lolland Rundts hovedsponsor er Dagli' Brugsen. Det har bl.a. den betydning, at ruterne føres forbi 6 Dagli' Brugser på Lolland, og at der ved hver af forretningerne serveres en forfriskning for Lolland Rundts deltagere.

Lolland har mange spændende steder. I dette hæfte finder du en beskrivelse af nogle af de steder, der passerer.

Den grønne rute er på 160 km. over 3 dage, den røde rute er på 300 km, den blå rute er på 360 km, og Eventyrruten er på ca. 80 km.

Torsdag

Der er ikke planlagt nogen cykeltur torsdag, hvor sekretariatet åbner kl. 1700, og hvor deltagere kan indskrive sig.

Torsdag aften er den traditionelle ramme om et hyggeligt samvær som optakt til årets cykelbegivenhed på Lolland. I år er der ikke grill, men "dagens ret".

Mange overnatter i hal B eller på Ellekildeskolen, der ligesom sportscentret,

vandrerhjem og campingplads ligger i området "Saxemarken". Omgivelserne er idylliske og frister i usædvanlig grad til at spadserere en tur inden sengetid.

Sakskøbings historie går tilbage til begyndelsen af 1200-tallet, og var oprindeligt en landsby ved navn Saxthorp.

Byen fik købstadsprivilegier i 1306, og kendes i dag af de fleste på sit vartegn: "Det smilende vandtårn".

Fredag

Turen fredag starter kl. 0900 fra P-pladsen ved Sakskøbing Sportscenter. Der er mulighed for at vælge mellem 4 forskellige ruter.

Sakskøbing Tambourkorps spiller inden start, og følger os et stykke på vejen gennem Sakskøbing by. Derefter køres ud på ruterne.

Alle ruterne kører over Våbensted, Hunseby og Hillested.

■ **Våbensted kirke** er en af Lollands lyserøde kirker. Våbensteds kirke blev kalket lyserød i 1853. Kirken er formentlig fra midt i 1200 tallet, og er bygget på en højning ved gadekæret i en by, der må antages at have været meget lille, men sagnet fortæller, at Kirken egentlig skulle have været bygget på den nærliggende Borup mark, men at det, som var bygget om dagen, blev ødelagt om natten, så man valgte en ny placering.

■ Lolland var en vigtig ø i Valdemar Atterdags tid. Det vidner en række bygninger og borganlæg om. I **Skåningshave** nær Erikstrup er rester af sådan en borg. Selv om den var en af Danmarks største middelalderborge, var den næsten glemt, indtil den i 1977 blev udgravet.

Rød rute sætter så kursen mod **Rødy-**

■ **havn**, som opstod i forbindelse med bygningen af Fugleflugtslinien i 1963. I Rødbyhavn arbejdes der stærkt på den nye faste forbindelse til Tyskland. I Rødbyhavn besøger vi endnu en Dagli' Brugs.

■ **Lalandia** er Lollands største feriecenter, åbnet i 1988. Det har badeland, lege-land, skøjtehal, bowlingbaner m.m.m. Feriehusene er privatejede, men udlejes gennem Lalandia.

■ Så kører blå og rød rute over **Rødby Fjord**, som er et lavt beliggende område, der tidligere var dækket af vand, men blev inddæmmet. En voldsom storm ramte den 13. november 1872 Lolland Falster. Havet brød gennem de svage diger. Vandet stod 3,5 m over daglig vande, og Sydjylland blev en lille ø. 82 mennesker druknede på Lolland Falster. Efter stormfloden byggede 6-700 mand et nyt dige, næsten 4 m højt og 63 km langt.

■ Blå rute kører forbi **Mindestenen**, som blev rejst i 1930 til minde om stormfloden og landvindingen. På stenen er markeret, hvor højt vandet stod i 1872.

■ Der er middagsrast ved **V. Skørninge kirke**, som er en ganske lille kirke, delvis opført i bindingsværk. Her mødes rød, grån og blå rute til frokost

- Efter rastet i Vester Skørtinge køres forbi
    - **Christianssæde Slot**, som har historie tilbage til 1300 tallet. Det nuværende slot er bygget i 1690. Navnet stammer fra 1729, da greve C. D. Reventlow fik sine besiddelser ophævet til grevskab. Det var den Reventlow, der stod i spidsen for den danske hær, som i 1710 forsøgte at tilbageerobre Skåne. Christianssæde blev ombygget 1740.
  - Grøn rute kører gennem **Kristianssæde skov** mod Stokkemarke, hvor den igen mødes med rød rute.
  - Rød rute fortsætter til **Dannemare**, hvor dagens 3. Brugs besøges. Hobyfundet fra Hoby i 1920 var gravgods fra romersk jernalder, bestående af 2 romerske sølvbægre, et bronzefad og en kande. Bægrene er de fornemste af sin art, der er fundet. De er lavet i det første århundrede f. kr. af en græsk kunstner ved navn Cheirosphos og udsmykket med motiver fra Homers digte.
  - Rød rute passerer derefter i nogen afstand **Øllingesøgård og Gammelgård**. Gamle godser på Lolland med hver sin historie.
  - I **Stokkemarke** er der rast ved
    - Dagli'Brugsen. Stokkemarke Nævnes første gang i 1231. Stokkemarke kirke er bemærkelsesværdig stor for så lille en by.
  - Blå rute kører forbi **Knuthenlund**, som i dag er en af Danmarks største økologiske gårde. Den guidede rute lørdag starter ved Knuthenlund, hvor gården med gårdbutik og besætning kan beses.
  - Tilbage i **Hunseby** er der mulighed for
    - at se Kirken, som er fra middelalderen. Den har som alle gamle kirker sin egen historie og sine egne mysterier. Omkring vestdøren er f.eks. en granitindramning med en gådefuld latinsk indskrift. I skibets sydmur er indsat to granitkvadre, den ene kaldes Kong Hunses navle, mens reliefkvadren med hovedet kaldes Kong Hunses hoved.
  - Blå og grøn rute kører forbi **Nielstrup**, som er en af Danmarks ældste herregårde. Den var førhen en stærkt befæstet borg med et kraftigt tårn, hvorfra kanonmundinger pegede ud mod de besøgende.
- Eventyrruten kører forbi Nielstrup, Hunseby og Eriksvolde, som er nævnt andre steder i dette hæfte, og løser forskellige eventyrlige opgaver undervejs.
- Derefter går ruterne tilbage til Sakskøbing, hvor alle samles til aftensmad kl. 1830 og generalforsamling i foreningen Lolland Rundt kl. 2030.
- Husk at alle har adgang til generalforsamlingen, også selv om man ikke spiser med i hallen.

Lørdag

Starten går lørdag kl. 0830. Ruterne er lagt på Øst- og Sydloolland.

Eventyrruten cykler sin egen rute, men mødes med voksenruterne i Døllefjelde og ved Hejrede sø.

Lørdag køres også en guidet rute med start fra Knuthenlund. Mere om den senere.

- Rød rute kører over **Rosenlund** til Radsted. Rosenlund er en gammel landsbyhovedgård, som blev kaldt Gjeltoftegaard og nævnes første gang i 1147. Rosenlund er fra 1545 en avlsgård under Krenkerup. Den nuværende hovedbygning er opført i 1906-1907.
- **Radsted** er en landsby nær Sakskøbing, og har i de senere år, som en af de få på Lolland, haft et stigende indbyggertal. Radsted Kirke kendes på det høje kobberbeklædte spir, 56,5 m højt.
- På vej mod Vignæs og Guldborg passerer **Berritsgård**, som er opført i 1586 i nederlandsk renæssance. Gården var en overgang under besættelsen 1940-45 flygtningelejr.
- **Guldborg** med vores næste Dagli'Brugs er en lille havneby placeret på både Lolland og Falster. Samlet har byen 555 indbyggere (2017). Det særlige

ved byen er, at den er beliggende på det smalleste sted mellem Lolland og Falster, hvilket har navngivet farvandet "Guldborgsund". De to bydele forbindes af Guldborgbroen, indviet i 1934 som en del af Fugleflugtslinjen.

Landet omkring Guldborg er kendt for sine mange æble- og pæreplantager.

- I **Majbølle** kan ses **Møllen**, som er opført 1896, var i brug indtil 1942, og blev renoveret i årene 1984-88. Majbølle Møllelaug, der blev stiftet 1982, overtog møllen i 1984.
- I **Døllefjelde** mødes grøn og rød rute.
  - Døllefjelde er en lille landsby, der mest er kendt for sit årlige kræmmermarked, "Døllefjelde Musse Heste- og Krammarked"
- Den næste Dagli'Brugs ligger i **Kettinge**.
  - I byen kan man se den smukke middelalderlige kirke, med kalkmalerier malet af Elmelundemesteren eller en af hans lærlinge ca. år 1500. Den nuværende Kettinge Mølle er fra 1891, bygget af møller Chr. Erik Hansen som en "helt moderne hollandsk vindmølle med gennemkørsel og automatisk hejseværk".

- Blå rute passerer landsbyen **Frejlev**. Et par kilometer øst for Frejlev ligger

Frejlev Oltidsskov langs Guldborgsunds bredning. Skoven er usædvanlig rig på oltidsminder, bl.a. 5 jættestuer, 4 runddysser, 9 langdysser og mere end 100 bronzealderhøje. Af de mere specielle fund i skoven bør nævnes en sten med skålgrupper og indhuggede fodaftryk.

- I **Nysted** er der frokostrast. Nysted er en tidligere købstad (landets sydligste) med en masse hyggelige små stræder og velbevarede bindingsværkshuse, samt havn.

Nysteds alder er ukendt, men byen er formentlig opstået samtidig+ med Ålholm i 1300 tallets begyndelse, og havnen havde national betydning gennem handel med Lübeck og Rostock. Det siges, at over 100 huse brændte i 1455.

- Via Herritslev kommer grøn rute til **Øster Ulslev** med en lille malerisk kirke.
- Rød Rute kører til **Vester Ulslev**. Navnet Ulslev kommer af mandsnavnet ULF og "Lev", som betyder len eller arvegods. Byer med endelsen "Lev" er normalt opstået før år 800 og er som regel betydelige. Tæt ved kirken er opsat en mindesten for Ditlev Gothard Monrad, som var en af grundlovens forfattere.

- Blå rute kører forbi Bremersholt og Lungholm. **Bremersvold** hed frem til 1580'erne Galmindrupgaard. Navnet

Bremersvold er afledt af ordet brem, der betyder tjørn. Bremersvold har i to omgange været ejet af Kronen. Den nuværende hovedbygning er opført i 1998-1999.

- **Lungholm** har historie tilbage til 1639, og har i en periode været en del af Christianssæde grevskab, mens Greve C. D. Reventlow var ejer. I 1784 overgik godset til slægten Bertouch-Lehns eje, og det er stadig denne slægt, der ejer Lungholm.

- Rød og grøn rute mødes ved **Lolland Falster Airport**, som er Lollands eneste flyveplads med taxa- og rundflyvning, velegnet til mindre propel- og jetfly og med erhvervsflyvning til ind- og udland. Der er i disse år politisk strid om finansieringen af LF Airport.

- Derfra køres til Holeby med dagens sidste Dagli'Brugs, forbi Søholt og øst om Maribo søerne. **Søholts** historie går tilbage til 15. årh.

Den nuværende hovedbygning er fra 1804, ombygget 1853. H. U. von Lützow anlagde omkring 1690 en storslået fransk barokhave, hvoraf dele stadig er bevaret. Søholt var en periode kendt som kulturelt samlingssted, bl.a. kom Oehlensläger og Thorvaldsen der ofte.

- Blå og grøn kører forbi Godsted.
- På vejen mod Engestofte, den nu-

værende Røgbøllevej, blev skytte Ludvig Hansen i 1916 myrdet af krybskytten Vilhelm Been. På stedet er siden opsat en mindesten.

- Engestofte gods har en hovedbygning fra 1805. I Engestofte kirkes våbenhus findes en mindeplade over Monica Wichfeldt, som under 2. verdenskrig ledede nedkastningerne af våben i skovene

Eventyrruten kører søndag helt sin egen rute over Slemminge, Udstolpe og Våbensted. Som sædvanlig med mange eventyrlige opgaver undervejs.

Efter start kl. 0800 kører de andre ruter til Hunseby med rast ved stadion. Hunseby Kirke ligger ud til ruten (Se beskrivelse af kirken under fredag).

- Rød rute kører ad Engestoftevej forbi **Anderstrup**, hvor Anderstrup Møbelfabrik en gang lå. navnet er stadig kendt for fabrikens uforgængelige stole.

- Rød rute kører gennem Skelstrup til **Grimstrup**, hvor grøn rute støder til. Grimstrup er næsten for lille til at kunne kaldes en by, men navnet har en historie.

I den nuværende Lysemose skov ligger et stort voldsted med en 5 m høj

omkring Søholt og Engestofte. Lige før krigens afslutning blev hun taget af Gestapo og døde i tysk KZ lejr.

Så er alle voksenruter tilbage i Våbensted med kurs direkte mod Sakskøbing.

Eventyrruten kører lørdag over Døllefjælde, Godsted og Engestofte. Se mere om de steder i det foregående.

Søndag

borgbanke, som er den formodede hovedborg i Grimstrup Slot – også kaldet Højslottet eller Lysemose Slot.

Det var en betydelig borg, dateret til år 1067. Men i 1400 tallet fuldstændig fjernet fra jordens overflade.

- Derfra køres til **Nørreballe og Østofte**, hvor vi igen passerer en nedrevet middelalderborg, Eriksvolde (se beskrivelse fredag). Nørreballe og Østofte er oprindeligt 2 landsbyer med kirken beliggende mellem byerne, men de er nu smeltet sammen til een by.

- **Østofte Kirke** er en stor kirke med plads til 280 gæster. Den er opført i røde munkesten. Første del af kirken er formentlig bygget i 1200 tallet. Den har velbevarede kalkmalerier fra slutningen af 1300 tallet.

Via de små veje uden bakker og dale og med udsigt over markerne, kommer vi til Birketvej og Bandholm.

- I **Bandholm** kan man ikke undgå at lægge mærke til de mange gamle huse, specielt de gule bindingsværkshuse. Flere af dem har været kornmagasiner, som blev anvendt i forbindelse med udskibning fra Bandholm Havn, især af Knuthenborg gods, som også ejer havnen.

- **Hvedemagasinet**, hvor der holdes rast, er netop indrettet i sådant et gammelt pakhus. Lokale kunstnere har gjort et stort arbejde for at få lavet nogle dejlige lokaler, som de bruger til udstilling.

I Det gule Pakhus sælges kaffe og kage. Det er billigt, men HUSK at tage lidt penge med.

I bandholm og på vej mod Hunseby ses spor fra **Maribo-Bandholm banen**. Jernbane er fra 1869, og er Danmarks første private jernbane. Den skulle forbinde

Maribo, som var centrum for en omfattende landbrugshandel, med en by med havn.

Banen blev gradvis nedlagt i 50'erne og blev til Museumsbane i 1962. Men efter behov køres stadig gods med Jernbanen til Bandholm.

- Fra Bandholm fører ruterne uden om Knuthenborg Dyrepark og ad Skibevejen, som løber langs med en **kampestensmur**, der er 7,2 km. lang og den længste af sin art i Europa.

Muren omkranser **Knuthenborg Park**, som er en dyre- og naturpark med eksotiske dyr, der går frit i parken, så man i bil kan køre rundt mellem dem.

Efter det sidste rast skal rød rute forbi Nielstrup, som er beskrevet under fredag, hvor blå og grøn rute kørte den vej.

Derefter sluttet årets Lolland Rundt med et stort frokostbord i Sakskøbing Sportscenter.

Lolland Rundt startede i 1982 som et etape-motionscykelløb, hvor deltagerne kørte kystnært hele vejen rundt om Lolland. Der var forskellige overnatningssteder, så bagagen blev pakket hver dag, og transporteret til næste overnatningssted.

Senere kom flere ruter til, der blev 2 overnatninger i Sakskøbing. Der var nogle år stadig start i Nakskov, men til sidst blev også starten flyttet til Sakskøbing.

I 2014 kom Eventyrruten for børn til. Se mere om den på næste side.

Og i 2018 lancerer vi så på forsøgsbasis den guidede rute. Se mere på side 10

Eventyrrute for børn med voksne

Eventyrruten bliver anderledes i år. Efter valg af nye bestyrelsesmedlemmer på generalforsamlingen i 2017 har Eventyrruten fået ny en koordinator og drivkraft.

Det betyder, at der kommer så store ændringer, at vi kan påstå, at Eventyrruten i år afvikles efter et helt nyt og spændende koncept.

Årets eventyrrute er leg, konkurrence, fælles aktiviteter, eventyr og historie. Og som noget vigtigt: Alle deltagere i Eventyrruten kører i én samlet gruppe, ledet af Lolland Rundts koordinator, som cykler med på ruten, fortæller, leger og spiller med deltagerne på rastepladserne.

På rastepladserne og på relevante steder på ruten, bliver der fortalt eventyr, historier om steder og begivenheder på Lolland, og andre spændende historier.

De unge deltagere bliver involveret langt mere end tidligere. Alle vil være samlet om aktiviteterne, og Lolland Rundts koordinator sørger for, at alle bliver involveret.

Lege og konkurrencer bygger på noget, som ikke kræver smartphone eller strøm, noget der ikke kræver stilhed, men tvært imod tillader fri udfoldelse, godt humør, snak, latter og fysisk aktivitet. Ruten vil ikke være afmærket med skilte i år, men alle deltagere får et rutekort,

og når løbet køres, kan ruten findes på appen Naturlandet Lolland-Falster.

Leg under Lolland Rundt

På rastepladserne og andre steder er der opgaver med forskellige lege, blandt andet Æggeløb og agurkeløb, skydning med armbrøst (der skydes plastpile med sugekopper, så de er ikke farlige), risposekast, Yatzi og Mikado i stor størrelse, så der kan spilles på jorden, stylder, sjipling, hula hop ringe og hoppe i elastik.

Konkurrencer under Lolland Rundt

Mange af legene indeholder et konkurrenceelement, og så er der naturligvis også en gevinst. Men det er altid det at gøre det sammen som gode venner, der er i højsædet. Konkurrenceelementet er ikke et bærende element.

Historier under Lolland Rundt

Ud over de rastepladser, der er nævnt på rutekortet, stopper vi forskellige steder undervejs, hvor der er noget at se på eller fortælle om.

Hør for eksempel om Lollands største marked, "Døllefjelde Musse Heste- og krammarked", om gamle borge, Maribo Søernes fiskeørne og cyklens historie.

Guidet tur på Nordlolland lørdag

I 2018 prøver Lolland Rundt noget nyt. Vi arrangerer en tur til Nordlolland med guide. Der køres i en samlet gruppe, ruten er ikke afmærket, og ved ophold undervejs fortæller guiden om de seværdigheder, der gøres holdt ved.

Turen starter ved Knuthenlund. Hver enkelt deltager skal transportere sig selv dertil, og hjem igen om eftermiddagen. Der er parkeringspladser til rådighed ved Knuthenlund.

Guiden vil fortælle om nogle af Nordlollands spændende steder, som der gøres holdt ved, bl.a. nedenstående, som også angiver ruten for den 47 km. lange tur.

Knuthenlund er en af Danmarks største økologiske gårde, hvor man indtil for 4 måneder siden kunne se dyrene i stald og på mark, og se dem blive malket. Der var også en gårdbutik med egne produkter. Nu er gården solgt og uden dyrehold.

Museumsvejen er en del af Pederstrupvej, nærmere bestemt en mil (7,532 km), hvor der er opsat milepæle, som i tidligere tider. Vejen har det oprindelige snoede forløb, som var nødvendigt for at lede uden om gårde, huse og andre forhindringer.

Reventlowparken og museet. Park og museum i det gamle slot sætter et minde over en af Danmarks store

statsmænd, C. D. F. Reventlow, som boede her.

Der holdes middagsrast ved Dagli'Brugsen i Horslunde.

Sten og krucifiks nær Horslunde. De to mindesmærker på hver sin side af vejen bærer på en pudsigt historie om ue-nighed, som guiden vil fortælle. Men de mindes begge den samme begivenhed, nemlig befrielsen efter 2. verdenskrig.

Kong Svends Høj er Danmarks næststørste jættestue. Den er udgravet af flere gange, og ligger nu tilgængelig for publikum. Det er en af de få jættestuer, man kan gå ind i.

Signe Stub i Birket var en bemærkelsesværdig dame, som formåede at spare en stor sum penge op, og forvaltede den sådan, at hendes navn vil blive husket længe efter hendes død på grund af et legat, hun oprettede.

Kragenæs havn blev bygget i 1875-1880 og var privatejet. Den blev en nødvendig del af færgeforbindelserne til Fejø og Femø, for hvem færgeforbindelserne var livslinien. I dag er Kragenæs havn en stor lystbådehavn.

Dodekalitten er et moderne kunstværk under opførelse. Kunstværket er bygget over en gammel legende, og har musik som en integreret del af kunstværket.

Når kunstværket er færdigt, vil det bestå af 12 sten i en cirkel.

Ravnsborg Voldsted er endnu et eksempel på, at Lolland i middelalderen var et vigtigt militært område, og at her er foregået væsentlige ting af betydning for Danmarkshistorien. Ravnsborg Voldsted er uden bygninger, men voldene er godt bevarede.

Hermed er årets Lolland Rundt forbi. Vi i løbsledelsen håber, du har haft nogle gode dage på Lolland, og at vi ses i 2019

Løbsledelsen er også bestyrelse for foreningen Lolland Rundt, og består i år af:

- Bent Mortensen (formand)
- Marianne Pless (kasserer)
- Britta Mortensen (sekretær)
- Jørn Erik Pedersen (skilte)
- Berit Hansen (eventyr-ruten)
- Martin Weishaupt (rastepladser)
- Flemming Wrist-Knudsen (Guidet tur, lotteri m.v.)

Lolland Rundt 2019:
Fra fredag den 26/7 til
Søndag den 28/7

Ravnsby Bakker nævnes ofte som "Det Lollandske Schweiz". Det er naturligvis lidt af en overdrivelse, men Ravnsby bakker byder på højder, dybder og stigninger, som ikke findes andre steder på Lolland.

Birket Bavnehøj er Lollands højeste punkt. Der er tale om en bronzealderhøj, der senere blev anvendt som bavnehøj, altså som en del af det militære alarmeringssystem.

Generalforsamling

Husk at der er **generalforsamling** i Sakskøbing Sportscenter fredag efter spisning kl. 2030.

Alle har adgang, også selv om de ikke spiser med.

Får du problemer på ruten:
kontakt Bent Mortensen på
tlf. 22 75 51 14

Eller cykelsmed:
54 70 25 25

Dagli' Brugsen

**Danmarks bedste
benzinkort**

OK
HØJ KVALITET, LAV PRIS

GULDBORGSUND

**Saksøbing
Sportscenter**
Danhostel • Camping